رویکردهای پژوهشی در علوم اجتماعی، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۷، ص ۵۵- ۵۰

ISSN: 2476-3675
http://www.RassJournal.ir

مجله علمی رویکردهای پژوهشی در علوم اجتماعی (سال چهارم)
شماره ۱۴ / تابستان ۱۳۹۷ / ص ۵۵- ۵۰

بررسی نوسانات نرخ ارز و تأثیر آن بر امنیت روانی جامعه

سید محمدحسین سیدی فرد
کارشناس ارشد جغرافیایی سیاسی، دانشگاه پیام‌نور هشتگرد

نام نویسنده مسئول:
سید محمدحسین سیدی فرد

چکیده

یکی از متغیرهای مؤثر در تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاران نرخ ارز می‌باشد که تغییرات مداوم نرخ ارز در طول زمان مخاطرات زیادی را ایجاد می‌کند که فقط سرمایه‌گذاران نیستند که دچار تغییرات این مخاطرات می‌شوند؛ بلکه جامعه‌ای اقتصادی کشور و در دید کلان‌تر کل کشور در زمینه‌های امنیتی حتماً دچار چالش خواهند شد. اگر آرامش و امنیت روانی در بازار حاکم باشد قطعاً تأثیری مستقیم بر فعالیت روزمره مردم جامعه خواهد داشت که تعامل رابطه بر اجزای مستقیم ارکان تصمیم‌گیری حاکم بر کشور مردم را حفظ خواهد کرد.هدف این پژوهش بررسی رابطه امنیت روانی حاکم بر جامعه را با نوسانات نرخ ارز و اجزای تأثیرگذار بر این رابطه مانند امنیت نظامی سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاران است.

واژگان کلیدی: نوسانات نرخ ارز، امنیت روانی، سرمایه‌گذاری، امنیت نظامی

رویکردهای پژوهشی در علوم اجتماعی، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۷، ص ۵۵- ۵۰

ISSN: 2476-3675
http://www.RassJournal.ir

مقدمه

احساس ناامنی اجتماعی و روانی در محیط جامعه باعث ناتوانی شهروندان برای استفاده مناسب از حقوق و آزادی‌های اولیه قانونی می‌شود. امروزه امنیت دیگر محدود به آرامش پس از جنگ‌های ویرانگر و توانایی نظامی بلکه به تمام سطوح زندگی مدرن انسان‌ها راه می‌گشاید و مربوط می‌شود. مفهوم امنیت تمام عرصه‌های اقتصادی، فرهنگی، سرزمین، تمدن و جان انسان‌ها را درمی‌نوردد و در تمام ابعاد زندگی انسان مصداق و معنی پیدا می‌کند. جامعه سالم پیش از آنکه به آسایش نیاز داشته باشد به امنیت روانی نیازمند است.

حال با این تفاسیر آیا نوسانات نرخ دلار امنیت روانی جامعه را به چالش نخواهد کشید؟

سرمایه‌گذاری نفت که تأمین‌کننده فعلی و اصلی سرمایه دولتی کشور است، بازار صادرات و واردات، کشاورزی و ... همه تأثیرپذیر از نرخ ارز می‌باشند. حال‌آنکه نوسانات نرخ ارز قدرت تصمیم‌گیری را کاهش می‌دهد آیا جامعه دچار استیصال نخواهد شد و این درماندگی بر جامعه انسانی کشور تأثیر نخواهد گذاشت.

بر طبق ساختار این مقاله تأثیرات بازار اقتصادی کشور را بر امنیت روانی جامعه بر اساس نوسانات نرخ ارز در ۴ قالب تأثیرات سرمایه‌گذاری، بازار نفت و فعالیت‌های اقتصادی جامع و کلان از قبیل صادرات غیرنفتی و نتیجه‌گیری این موضوعات بررسی خواهیم کرد.

بازار سرمایه و سرمایه‌گذاری و امنیت روانی

هیجانات ایجادشده براثر نوسانات نرخ ارز و تشویق مردم برای خرید ارز یا طلا قطعاً از نگاه سرمایه‌گذار در بازار داخلی تفاوتی زیاد بادید مردم عادی جامعه دارد.ارزش پول ملی، خرید مواد اولیه، تزریق کالا در بازار، انبار کردن جنس همه از مواردی است که یک سرمایه‌گذار داخلی را با این دودلی دچار خواهد کرد که آیا زمان سرمایه‌داری مناسب است؟ چه‌کار کند تا از این نوسان دچار ضرر نشود؟

آتلاد و همکاران (۲۰۰۳) رابطه بین سرمایه‌گذاری و عدم اطمینان نرخ ارز را موردبررسی قراردادند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان می‌دهد که نوسانات نرخ ارز به‌طور ویژه‌ای سرمایه‌گذاری را از طریق نهادهای وارداتی کاهش داده است.

تغییرات نرخ ارز از منظر مطالعات داخلی نیز حاکی از این است این تغییرات تأثیر دوگانه‌ای بر سرمایه‌گذاری خواهد داشت. این اثرگذاری از دو کانال درآمد و هزینه صورت می‌گیرد.

نه‌تنها سیاست‌گذاران اقتصادی بلکه تصمیم‌گیرندگان سیاسی امنیتی کشور هم باید تأثیرات منفی نوسانات نرخ ارز را بر سرمایه‌گذاری مدنظر قرار داده و این مهم را مدیریت کند.

ضعف در تصمیم‌گیری علاوه بر تشویش جامعه، سودجویان و دلالان ارز را تحریک می‌کند، همچنین حتی با پخش شایعه هم به فکر خود و منفعت خویش بیافتند؟

عدم تمایل سرمایه‌گذاران در بازار مشوش برای فعالیت اقتصادی به تأمین نیازهای معیشتی افراد جامعه و سودجویان هدف خود قرار می‌دهند و همین عامل مؤثرترین گزینه برای تزلزل امنیت روانی جامعه خواهد بود.

تأمین کالاهای اساسی مردم از قبیل دارو قطعاً بی‌تأثیر از نوسانات نرخ ارز نیست حال چطور می‌شود این‌همه تلاطم و آشفتگی در بازار سرمایه‌گذاری امنیت روانی جامعه را تأمین کرد.

تعدیل سریع بازار با تزریق اجناس و کالاهای ضروری جامعه، برخورد ضربتی با دلالان ارز، قوانین محاکم برای تنظیم نرخ در بازار از مسکن‌هایی است که آشفتگی بازار را کاهش می‌دهد اما دوره‌های بلندمدت فعالیت‌های اقتصادی یکی از ارکان سرمایه‌گذاری کلان در کشور می‌باشد که ثبات ارز قطعاً نمودار فعالیت تجاری را مثبت نشان می‌دهد.

البته سرمایه‌گذاران باید گزینه‌هایی که در هنگام نوسانات، تلاطم را بر جامع می‌افزاید را بررسی نمایند و هماهنگی سیاست‌گذاران اقتصادی برای آرامش در سرمایه‌گذاری و هم در زندگی برنامه‌ریزی نمایند.حساس‌ترین نقش شهروندان جهت تأمین امنیت در کشور حمایت و اطاعت از قوانین نافذ کشور می‌باشد. همکاری مردم با نیروهای تأمین‌کننده امنیت جامعه و سیاست‌گذاران اقتصادی ازجمله مسئولیت‌های اساسی مداوم می‌باشد. رسانه‌های اجتماعی نیز با دامن زدن به شایعات نوسانات بازار داخلی به مخاطره انداختن امنیت روانی جامعه بی‌نصیب نیستند.هدایت افکار عمومی به‌صورت منطقی در مسیر واقعی و ارتقاء احساس آرامش از اساسی‌ترین وظایف رسانه‌ای اجتماعی می‌باشند که بررسی منطقی دلایل نوسانات ارز و عدم نرخ‌گذاری موقت کالاها بدون توجه به واقعیات ازجمله گام‌های مؤثر بر امنیت روانی جامعه خواهد بود.

رویکردهای پژوهشی در علوم اجتماعی، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۷، ص ۵۵- ۵۰

ISSN: 2476-3675
http://www.RassJournal.ir

امنیت نظامی و تأثیرات نرخ ارز

در نگاه اول رابطه‌ای خاص بین امنیت نظامی و شاخصه‌های تأثیرگذار بر فعالیت‌های اقتصادی مانند نرخ ارز دیده نمی‌شود و صرفاً یک رابطه کلی از امنیت و اقتصاد در ذهن نقش می‌پذیرد که اقتصاد پویا را امنیت تضمین می‌کند، اما شاخصه‌ای مهم مانند نرخ ارز که عاملی مهم در فعالیت‌های اقتصادی کشور دارد را چگونه با امنیت نظامی جامعه می‌توان مرتبط دانست.

شوک‌های ایجادشده در نرخ‌گذاری ارز و نوسانات هیجانی قطعاً در قیمت کالاهای خارجی نسبت به کالاهای داخل، تنزل ارزش پول رایج کشور مؤثر است و در همین مواقع است که نه‌تنها سوداگران اقتصادی کشور بلکه معارضان سیاسی نیز در مورد واردکردن ضربه به سیستم دولتی – امنیتی و ایدئولوژی نظام حاکم بر کشور برمی‌آیند.

- خروج منابع اولیه تولید از کشور به‌صورت قاچاق و پول‌شویی آن و به دنبال آن ورود قیمت کاذب ارز به کشور
- افزایش ترددهای غیرمجاز از مرزهای آبی و زمینی به خاطر قاچاق کالا قطعاً بحث امنیتی را به مخاطره می‌اندازد چراکه یکی از راه‌های نفوذ تروریست همین بی‌نظمی و افزایش فرار از مرز می‌باشد.
- اجتماعات عمومی و اعتراضات به وضعیت معیشتی وعدم ثبات قیمت می‌تواند یک بمب پتانسیلی باشد برای سوءاستفاده کسانی که دوست دارند این اعتراضات به اغتشاش و آشوب تبدیل شود.
- برنامه‌ای امنیتی دفاعی کشور هم بی‌تأثیر از التهاب نرخ ارز نیست؛ قراردادهای بزرگی که برای سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی امنیت و تحکیم بنیه‌های تدافعی کشور عقد می‌شود در چالش نوسانات نرخ ارز دچار سردرگمی در خرید و یا فروش، واردات و یا صادرات می‌شوند و این کاهش تقاضا یا عرضه قطعاً در برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت متصدیان تأمین تجهیزات و ابزارهای موردنیاز خلل ایجاد می‌کند.

عوامل بسیاری مانند موارد ذکرشده بالا مسئولین امنیتی کشور را باید قانع سازد که با برنامه‌ریزی دقیق، چینش مناسب و مؤثر نیروها و تجهیزات در نقاط حساس و تحریک‌آمیز، عقد قراردادهایی تضمینی که به‌دوراز نوسانات نرخ ارز بتوان آن را اجرایی کرد، جهت‌گیری لازم برای انبار کردن مواد اولیه و تجهیزات و ابزارآلات مهم، تاحد بسیاری در مقابله با نوسانات هیجانی نرخ ارز موفق بشوند تا امنیت نظامی جامعه حفظ شود آنگاه است که همان رابطه کلی امنیت و اقتصاد ایجاد شود و این‌گونه است که فعالین اقتصادی برای امورات خویش پارامتر امنیت نظامی را با اعتماد بیشتری دخیل می‌کنند.

ذهن آشفته جامعه، نرخ ارز، سرمایه‌گذاری

نوسانات نرخ ارز مؤثرترین عامل برای آشفتگی ذهن افراد عادی جامعه است. برای انجام فعالیت‌های روزمره اقتصادی خویش. ترس و دلهره‌ای که در یک فرد عادی برای سرمایه‌گذاری کوچک خود در بازار کشور ایجاد می‌شود چنان دامنه‌ای گسترده پیدا می‌کند که تمام بنگاه‌های اقتصادی کشور را از خود مؤثر می‌کند.

قیمت مسکن قطعاً رابطه‌ای مستقیم با نرخ ارز دارد؛ حال نوسان نرخ ارزبرای پیمانکاران عرصه مسکن بدترین وضعیت موجود را رقم خواهد زد چراکه فرد پس‌انداز خود را دیگر با توجه به گزاره‌های بخش مسکن از این حوزه خارج خواهد کرد و بالطبع با توجه به زمین اقتصاد ارز محور تمایل به پس‌انداز در این حوزه خواهد داشت.

تولیدکنندگان و فروشندگان حوزه طلا نیز از ضرر و زیان اقتصادی در این بخش سخن می‌گویند چراکه عدم ثبات قیمت بازار خریدوفروش را ملتهب می‌کند و گاهی جایگزینی سرمایه برای فروشنده با ضرر مالی فراوان همراه است.

بر اساس نتایج پژوهش‌های متفاوت نوسانات نرخ حقیقی ارز در اقتصاد ایران بیشترین تأثیری را روی تغییرات نرخ سود سپرده‌ای کوتاه‌مدت (کمتر از ۶ ماه) داشته است. همچنین رشد اقتصادی در کوتاه‌مدت و بلندمدت به‌طور مثبت و در میان‌مدت به‌طور منفی از تغییرات نرخ ارز اثر می‌پذیرد. همین خود به‌تنهایی دلهره و اضطراب مردم را برای سپرده‌گذاری در بانک‌های کشور را به همراه دارد و این استرس ایجادشده قطعاً بانک‌های کشور را در گردش مالی جاری دچار مشکل خواهد کرد.

تراز تجاری کشور با وقفه‌ای کوتاه از شوک و نوسان نرخ ارز آسیب می‌بیند. بین نوسانات نرخ ارز و رشد اقتصادی رابطه منفی وجود دارد. این مورد خصوصاً برای کشورهایی که اقتصاد آن‌ها در حال گذار بوده و آزادی حساب سرمایه وجود دارد صادق است؛ حال آیا بازار بورس با چالش بزرگی روبرو نمی‌شود؟ تلاطم ایجادشده در بازاربورس قطعاً سرمایه‌گذاران که جزء مردم عادی هستند را دچار ضرر و زیان فراوان خواهد کرد چراکه در یک بنگاه بزرگ وارد شدن و ایجاد التهاب و تلاطم یعنی هضم شدن سرمایه‌اندک!.

تورم و افزایش نرخ کالا از مهم‌ترین گزینه‌هایی است که اذهان مردم جامعه را دچار آشفتگی خواهد کرد.

ISSN: 2476-3675
http://www.RassJournal.ir

نوسانات نرخ ارز در اقتصاد ایران دومین اثر را روی تغییرات تورم دارد چراکه نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد نوسانات مثبت نرخ حقیقی ارز از همان دوره اول روی تغییرات تورم اثر می‌گذارد و رفته‌رفته میزان این اثرگذاری افزایش می‌یابد. تورم لحظه‌ای و نقطه‌ای قدرت خرید جامعه را کاهش می‌دهد و این کاهش قدرت خرید یعنی افزایش نرخ بیکاری که رابطه‌ای مستقیم با امنیت عمومی جامعه نیز خواهد داشت.

رابطه افکار عمومی جامعه و نوسانات نرخ ارز

اعتقاد و اعتماد مردم عادی باعث افزایش تراز تجاری خواهد شد، یک بررسی پژوهشی عنوان می‌دارد که دوران ملی شدن صنعت نفت باوجود تحریم شدید در حوزه نفت تراز تجاری کشور رشد مثبت دارد که ریشه آن‌ها اعتماد سیاسی مردم به دولت را بیان می‌کند.

نوسانات یا بحران‌های اقتصادی به‌تبعیت از معیشت روی مسائل اجتماعی و فرهنگی مردم تأثیر می‌گذارند. حوزه‌های اجتماعی به‌صورت همبسته روی هم تأثیر می‌گذارند و تأثیر می‌پذیرند و هیچ پدیده‌ای صرفاً اقتصادی و یا فرهنگی نیست.

وقتی نوسانات ارزی ایجاد می‌شود حتماً مسائل فرهنگی اجتماعی در وقوع آن دخیل بوده است.

بر اساس رویکرد نهادگرایی در وقوع هر پدیده‌ای نهادهای رسمی و غیررسمی تأثیرگذارند. نهاد غیررسمی ارزش‌ها و باورهای فرهنگی جامعه (همان عرف و رسوم) است.

یک بررسی اجمالی در حوزه اقتصاد نشان می‌دهد هم‌زمان با کاهش ارزش ریال، ارزش لیر ترکیه هم نسبت به دلار کاهش پیداکرده است اما مردم به‌جای ملتهب کردن بازار ارز، سهام می‌خرند به این صورت علاوه بر آرامش بازار ارز، ارزش پولشان حفظ و هم تأثیر مثبت روی اقتصاد کشور می‌گذارد.

وقتی نوسان اقتصادی پیش می‌آید مردم هم سریعاً به آن دامن می‌زنند، چون قبلاً تجربه کرده‌اند که ارزش پول ملی‌شان کاهش‌یافته است. مردم مقایسه می‌کنند سال ۵۷ دلار هفت تومان بود الآن حدود شش هزار تومان پس این کاهش را به‌صورت عینی حس می‌کنند و با رفتار خود به نوسانات بیشتر دامن می‌زنند.

رسانه‌ای اجتماعی و خبری به‌خصوص رسانه ملی می‌تواند کمکی بزرگ به این معضل بکند، نوسانات ارزی یعنی نوسانات روانی و نوسانات اجتماعی، اکثر مردم ما در یک برنامه‌ریزی دقیق توسط رسانه‌های جمعی به‌خصوص صداوسیما به یک آگاهی لازم برسند که در پی هریک از موج‌ها با خیزهای ارز و به‌تبع افزایش قیمت‌های زنده ماندن، ما شاهد سقوط آزاد در کیفیت همه ابعاد زندگی جامعه هستیم قطعاً به دامن زدن التهاب نرخ ارز کمک نخواهد کرد.

ISSN: 2476-3675
http://www.RassJournal.ir

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در این مقاله تأثیرات نوسان نرخ ارز بر جامعه عمومی بخصوص امنیت روانی آن مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت. طبق نتایج به‌دست‌آمده در این مقاله، اثر شوک‌های ایجادشده در نرخ ارز نه‌تنها حوزه اقتصادی بلکه امنیت نظامی، سلامت روانی و ایجاد استرس و اضطراب در عموم مردم جامعه را در سرمایه‌گذاری‌ها کوتاه‌مدت را دچار تلاطم و آشفتگی قرار داده است. نوسانات نرخ ارز واقعی اثر منفی بر سرمایه‌گذاری دارد که می‌بایست این مهم از سوی سیاست‌گذاران اقتصادی مدنظر قرار گیرد.

امنیت در صادرات و محدودیت در واردات از گزینه‌های مؤثر در ایجاد آرامش جامعه است. تأکید بر تولیدات داخلی و با حمایت همه‌جانبه کل جامعه و دامن نزدن به کاهش ارزش ریالی خود به‌تنهایی بزرگ‌ترین مانع برای ایجاد تلاطم در بازار ارز می‌باشد.

وقتی ذهن عمومی جامعه در آرامش نسبی بسر ببرد قطعاً مسئولین سیاسی و اقتصادی هم به‌دوراز عجله و اعمال سیاست‌های شتاب‌زده برای رشد تولید ملی و کاهش نوسانات نرخ ارز برنامه‌ریزی می‌کنند و این امر به ثبات بازار بورس، ارتقاء توان دفاع ملی، افزایش قدرت خرید عموم مردم و درمجموع دوری از آشفتگی ذهنی و ایجاد سلامت روانی جامعه کمک می‌کند.

ISSN: 2476-3675
http://www.RassJournal.ir

منابع و مراجع

[۱] احسانی، محمدعلی؛ خانعلی‌پور، امیر؛ عباسی، جعفر (۱۳۸۸). اثر بی‌ثباتی نرخ ارز بر صادرات غیرنفتی دی ایران، پژوهش‌نامه علوم اقتصادی، سال نهم، شماره ۳۲.

[۲] احمدی، سعید؛ ذاکران، علیرضا (۱۳۹۵). بررسی شاخص‌های امنیت و آرامش روان انسان در تمدن عظیم اسلامی.

[۳] آرمن، سیدعزیز؛ قربانی، ندا (۱۳۸۱). بررسی اثر تغییرات نرخ ارزبر سرمایه‌گذاری در زیر بخش‌های صنعت ایران.

[۴] امامی، کریم (۱۳۹۲). بررسی اثر نوسانات نرخ ارزبر اشتغال در ایران.

[۵] پروین‌زاده، رقیه (۱۳۹۴). نقش امنیت روانی در اجتماع و جامعه انسانی و بررسی آن در حقوق ایران.

[۶] توکلی، اکبر؛ سیاح، محسن (۱۳۸۹). تأثیر نوسانات نرخ ارزبر فعالیت‌های کشور. فصل‌نامه پول و اقتصاد.

[۷] گرجی، ابراهیم؛ خیابانی ، ناصر (۱۳۸۱). یکسان‌سازی نرخ ارز و اثر آن بر متغیرهای کلان اقتصادی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، تهران: شماره ۳۶.

[8] Goodarzi, Javad. 2003. "Effective Real Exchange Rate and Non-Oil", M.A. Thesis, Booali Sina University, Supervisor: Mohsen Nazri.

[9] Enders, W. 2007. Translated by Sadeqi, M and Shavalpour, S, Applied Time Series Econometrics, Vol 2, Imam Sadiq University, Tehran.

[10] Kamin, S. B. & Rogers, J. H. (2000). Output and the real exchange rate in developing countries: An application to Mexico. Journal of Development Economics, 61, 85–109.

[11] Kandel, M., Berument, H. & Dincer, N. N. (2007). The effects of exchange rate fluctuation on economic activity in Turkey. Journal of Asian Economics, 18, 466-489.

[12] Kandil, M. & Mirzaie, I. (2008). Comparative analysis of exchange rate fluctuations on output and price: Evidence from Middle Eastern countries. Bulletin of Economic Research, 60, 45-96.